

мою «Менеджмент персоналу». Ця дисципліна виконує і гуманітарно-філософську, і прикладну функцію, і в ній однією з ключових категорій є саме «Соціальна справедливість». Остання виступає і як принцип, і як орієнтир в реалізації соціально-політичних рішень в суспільстві.

З урахуванням специфіки предмету досягнення справедливості в диференціації соціально — політичних знань студентів передбачає перш за все розробку чітких критеріїв щодо контролю і оцінки їх рівня знань. При цьому важливу роль відіграє об'єктивність і мінімізація суб'єктивізму з боку викладача.

Об'єктивні критерії мають враховувати:

- знання соціально-політичних термінів;
- знання соціально-політичної обстановки, суть якої важко зафіксувати на сторінках підручника і тому потрібне читання газет і журналів;
- знання проблем, які нагальні сьогодні для різних категорій населення і суспільства в цілому;
- знань елементів соціального захисту різних груп населення від економічно-активного до соціально-вразливих та неконкурентних на ринку праці;
- вмінь робити конкретні розрахунки щодо надання допомоги, компенсацій, пільг і інших видів адресного захисту різним категоріям населення;
- вмінь розробляти пропозиції до планів соціального розвитку і колективних договорів підприємств і організацій з метою посилення соціального захисту працівників і їх сімей, а також інших громадян, що проживають на даній території чи в регіоні.

Зазначені вище критерії і передбачені в екзаменаційному білеті з дисципліни, бальна оцінка яких з доведенням до відома студентів та роз'ясненням скільки балів і за що виставляється і закріплюється в їх свідомості як справедливість, що мотивує ініціативу і інтерес до навчання.

Л. М. Грущенко, ст. викл.
кафедри педагогіки та психології

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Підвищення ефективності діяльності викладача пов'язане з впровадженням в педагогічну практику нових форм та методів навчання, які, в першу чергу, направлені на активізацію навчаль-

но-пізнавальної діяльності студентів, збудження інтересу до предмету, розвиток творчих здібностей та продуктивного, критичного мислення студентів. Особливо важливо використовувати нові форми та методи навчання саме в економічній освіті. Сучасний етап розвитку суспільства докорінним чином змінив змістовну частину економічної науки, тому методика викладання економічних дисциплін базується, в більшості, на основі сучасних освітніх технологій, викладачі широко використовують міжнародний досвід викладання економічних предметів. Тому методичний багаж викладача економічної дисципліни достатньо різнобічний та включає в себе такі форми і методи активного навчання як ділова гра, рольова гра, імітаційні тренінги та заняття, метод проєктів, кейс-стаді, дискусії, різного виду самостійні творчі роботи та багато іншого.

Застосування великої кількості нових інтерактивних методів навчання висуває інші вимоги до змісту та напрямку методів контролю, перевірки та оцінювання знань, умінь та навичок студентів. Класична методика викладання тяжіє до використання колоквиумів, контрольних робіт, які дозволяють найточніше оцінити теоретичні знання. Відповідним чином будується і екзамен.

Найбільш розповсюдженим в економіці є тестування. Незважаючи на його, в більшості, справедливу критику, тестування є достатньо надійним, ефективним та коректним методом перевірки та оцінювання знань студентів. Але дедалі більшість викладачів переконується у необхідності використання комплексної оцінки задля якомога повнішого та об'єктивного з'ясування рівня знань студентів. Комплексна оцінка повинна охоплювати всі види роботи, яка застосовується вами під час занять.

Різна методика проведення занять вимагає різних підходів до оцінювання. Активні методики вимагають оцінювання не стільки набору певних знань, скільки вміння студентів аналізувати ситуацію, творчо застосовувати набуті знання, логічно мислити, приймати рішення. Через це левову долю завдань мають становити презентації, конкретні ситуації, дослідження, участь у різноманітних видах публічної дискусії.

В якості достатньо ефективного та активізуючого навчального процесу метода перевірки та оцінювання знань студентів більш високого рівня можливо запропонувати есе, яке як метод ще не отримало широкого розповсюдження у викладачів економіки.

Есе в перекладі з французької означає «спроба», «намагання», «нарис». Це твір-роздум невеликого обсягу з вільною

композицією, який висловлює особистісні враження, думки щодо конкретного питання чи проблеми. Есе передбачає вираження автором своєї точки зору, особистісної суб'єктивної оцінки предмету вивчення, дає можливість нестандартного творчого оригінального подання матеріалу; часто це розмова вголос, вираження емоцій та образність сприймання понять, категорій, подій.

Есе відрізняється від інших методів перевірки і оцінювання знань. Метою есе є діагностика продуктивної, творчої складової пізнавальної діяльності студентів, яка передбачає аналіз інформації, її інтерпретацію, порівняння фактів, підходів, альтернатив, формулювання висновків, особисту оцінку автора, тощо.

Аналізуючи зарубіжний досвід застосування есе Д. А. Махотін в статті «Методический аспект преподавания экономики» пропонує чотири форми використання даного методу:

1) есе — самостійна творча робота по запропонованій викладачем темі (виконується як позааудиторна робота);

2) есе — 30-хвилинна самостійна (або контрольна) робота по вивченому навчальному матеріалу;

3) есе — 10-хвилинний вільний твір задля закріплення нового матеріалу (зазвичай пишеться наприкінці заняття або наприкінці певного етапу заняття);

4) есе — 5-хвилинний вільний твір з метою підведення підсумків заняття та фіксування думок та висновків за темою, які сформувалися на занятті (це може бути завдання написати, що студенти взнали по новій темі, та задати питання на яке вони так і не отримали відповіді).

Якщо перші два види есе призначені для перевірки та оцінювання викладачем балами, то наступні два залишаються без оцінки викладачем, а існують, в першу чергу, для організації зворотного зв'язку «студент-студент» (старий та новий досвід особистості).

Для перших двох видів есе тема формулюється викладачем, частіше за все, у вигляді проблемного питання. Так вивчаючи тему «Інфляція» питання для есе можливо формулювати таким чином: «Як ви вважаєте, яким чином інфляція буде впливати на ваш сімейний бюджет?» До теми «Державна макроекономічна політика» питання може бути сформульоване таким чином: «Як ви вважаєте, який напрям державної політики (фіскальної або монетарної) найбільш важливий для розвитку країни?»

Критеріями оцінки есе з економічної дисципліни можуть бути наступні:

- наявність грамотної розгорнутої відповіді на поставлене питання;
- володіння економічними поняттями та термінами;
- логіка побудови композиції есе;
- наведення аргументів, прикладів, цитат, використання графічного та статистичного ілюстративного матеріалу;
- вміння самостійно мислити, аналізувати інформацію, робити висновки та узагальнення;
- вміння чітко та яскраво висловлювати свою точку зору, своє особисте ставлення до проблеми.

Кожний критерій пропонується оцінювати в 1 бал, це означає що кожне есе викладач може оцінити максимум в 6 балів.

Можна використовувати інші системи оцінювання, але більшість з них схожі. Наприклад Забродіна Н.П. виокремлює 5 груп критеріїв для оцінювання есе та пропонує максимальну кількість в 9 балів. Таку ж максимальну кількість балів пропонує і Махотін Д. А., групуючи критерії в три групи. Використовуючи наведені їм критерії формуються вимоги до написання есе (1).

Критерій А. Знання та розуміння теоретичного матеріалу. Студент має вміти:

- визначати предмет есе;
- визначити коло економічних понять та теорій, які необхідні для відповіді;
- розуміти та вірно використовувати економічні категорії та поняття;
- ілюструвати поняття відповідними прикладами.

Критерій В. Аналіз та оцінка інформації. Студент має вміти:

- використовувати основні категорії аналізу;
- виявляти причини та наслідки подій, їх взаємозв'язок;
- застосовувати апарат порівняльних характеристик;
- давати особисту суб'єктивну оцінку даній проблемі.

Критерій С. Побудова суджень. Студент має вміти:

- виокремлювати проблему дослідження;
- поділити есе на смислові частини;
- аргументувати основні положення есе;
- робити проміжні та кінцеві висновки.

Звичайно кожний викладач економічної дисципліни може розробити свої вимоги написання та критерії оцінювання есе з урахуванням специфіки предмету та рівня знань студентів.